

Sygn. akt VI U 337/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 listopada 2015 roku.

Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi - Południe w Warszawie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:

Przewodniczący SSR Przemysław Chrzanowski

Protokolant Agnieszka Wojtyła

po rozpoznaniu w dniu 18 listopada 2015 roku w Warszawie

na rozprawie

sprawy A. M. (1)

przeciwko (...)w W.

o zasiłek macierzyński

w związku z odwołaniem A. M. (1)

od decyzji(...)w W.

z dnia (...)roku, znak: (...)

oddala odwołanie.

Sygn. akt VI U 337/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia (...)roku, znak (...), (...)w W. odmówił A. M. (1) prawa do zasiłku macierzyńskiego za okres ustalony przepisami kodeksu pracy jako okres urlopu macierzyńskiego od 28 stycznia 2014 roku do 16 czerwca 2014 roku, za okres ustalony przepisami kodeksu pracy jako okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego od 17 czerwca 2014 roku do 28 lipca 2014 roku oraz za okres ustalony przepisami kodeksu pracy jako okres urlopu rodzicielskiego od 29 lipca 2014 roku do 26 stycznia 2015 roku. W uzasadnieniu organ ubezpieczeniowy powołał się na to, że odwołująca zgłosiła wniosek o wypłatę zasiłku macierzyńskiego w dniu 29 kwietnia 2015 roku, czyli po upływie 6 miesięcy od ostatniego dnia okresu, za który przysługiwał zasiłek. Z uwagi na przedawnienie roszczenia o zapłatę zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu macierzyńskiego, zdaniem organu nie było podstaw do wypłaty zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu dodatkowego i rodzicielskiego, gdyż wniosek ten nie został złożony przed rozpoczęciem korzystania z tego zasiłku. Zdaniem organu przyczyna niezgłoszenia roszczenia w ustawowym terminie nie była przeszkodą uniemożliwiającą zgłoszenie wniosku w ustawowym terminie (***decyzja w aktach (...)***).

W odwołaniu z dnia 1 lipca 2015 roku A. M. (1) zaskarżyła powyższą decyzję w całości, zarzucając jej naruszenie art. 29 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (t.j. Dz. U. z 2014 roku poz. 159) poprzez odmowę prawa do zasiłku macierzyńskiego, naruszenie art. 182¹ k.p. i art. 182^{1a} k.p. poprzez jego niezastosowanie, art. 67 ust 1 i 3 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa poprzez niewłaściwe

przyjęcie, że doszło do przedawnienia roszczenia. Skarżąca podniosła ponadto błędne przyjęcie, że w jej sprawie nie zaszyły okoliczności uniemożliwiające zgłoszenie wniosku w ustawowym terminie oraz niekompletność uzasadnienia, z uwagi na brak odniesienia się do wyjaśnień ubezpieczonej. Odwołująca wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez przyznanie jej prawa do zasiłku macierzyńskiego za okres ustalony przepisami kodeksu pracy jako okres urlopu macierzyńskiego od 28 stycznia 2014 roku do 16 czerwca 2014 roku, za okres ustalony przepisami kodeksu pracy jako okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego od 17 czerwca 2014 roku do 28 lipca 2014 roku oraz za okres ustalony przepisami kodeksu pracy jako okres urlopu rodzicielskiego od 29 lipca 2014 roku do 26 stycznia 2015 roku. Jako uzasadnienie skarżąca wskazała, że nie dochowała terminu do złożenia wniosku o wypłatę zasiłku macierzyńskiego z przyczyn niezależnych od niej, o których mowa jest w art. 67 ust. 3 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Skarżąca była przekonana, że dokumenty do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych złożyła w jej imieniu biuro rachunkowe z którym współpracowała, ponieważ tak uczyniło w przypadku urodzenia dwójki poprzednich dzieci. Skarżąca poświęciła w tym okresie całą uwagę poważnym problemom zdrowotnym dziecka. Po uzyskaniu informacji z biura rachunkowego, że dokumenty do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych nie zostały złożone, skarżąca niezwłocznie złożyła przedmiotowy wniosek. Skarżąca podniosła również, że pracownicy pozwanego zakładu ubezpieczeń w dniu składania wniosku zapewniali ją, że termin dochodzonych roszczeń nie upłynął. Skarżąca wskazała też, że uzasadnienie skarżonej decyzji zawiera tylko sformułowanie, że w ocenie organu rentowego wskazana przez wnioskodawczynię przyczyna nie uniemożliwiła zgłoszenia wniosku w ustawowym terminie, bez uzasadnienia takiego stanowiska (**odwołanie k. 1-4**).

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 22 lipca 2015 roku, (...)w W. wniósł o oddalenie odwołania. W odpowiedzi organ ubezpieczeniowy przywołał argumentację przedstawioną w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji, twierdząc, że roszczenie o zasiłek macierzyński za okres podstawowy przedawniło się, a z uwagi na niewykorzystanie zasiłku za okres podstawowy i z powodu niezłożenia wniosku przed terminem, nie było podstaw do korzystania z zasiłku w okresie dodatkowego urlopu macierzyńskiego. Z powodu braku uprawnień do zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu dodatkowego, nie było również podstaw do wypłaty zasiłku za okres urlopu rodzicielskiego, przy czym i tak wniosek złożony został po terminie (**odpowiedź na odwołanie k. 10-11**).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

A. M. (1) prowadziła pozarolniczą działalność gospodarczą. Skarżąca była dobrowolnie objęta ubezpieczeniem chorobowym od dnia 1 stycznia 2013 roku do dnia 28 lutego 2014 roku.

Dowód: zeznania odwołującej; potwierdzenie o dobrowolnym ubezpieczeniu chorobowym w aktach zasiłkowych; zaświadczenie płatnika składek k. 5

W dniu 28 stycznia 2014 roku skarżąca urodziła syna. U dziecka rozpoznano atopowe zapalenie skóry, silną alergię na białko mleka krowiego. Dziecko wymagało pielęgnacji i leczenia.

Dowód: kopia odpisu skróconego aktu urodzenia M. M. w aktach zasiłkowych; zaświadczenie lekarza pediatry k. 9; dokumentacja fotograficzna k. 8; zeznania odwołującej

W przypadku dwóch poprzednich ciąż skarżącej, wnioski do (...)składała w imieniu skarżącej współpracujące z nią biuro rachunkowe, w związku z czym A. M. (1) oczekiwała, że w tym przypadku stanie się tak samo. A. M. (1) dopiero w 2015 roku dowiedziała się, że biuro rachunkowe nie złożyło w jej imieniu wniosku o zasiłek macierzyński.

Dowód: zeznania odwołującej

Skarżąca niezwłocznie po uzyskaniu tej informacji, w dniu 29 kwietnia 2015 roku, złożyła wniosek do (...) w W. o udzielenie zasiłku macierzyńskiego za 20 tygodni urlopu macierzyńskiego, 6 tygodni dodatkowego urlopu macierzyńskiego i 26 tygodni urlopu rodzicielskiego, oświadczając, że ojciec dziecka A. M. (2) nie korzystał z urlopu rodzicielskiego. Skarżąca powołała jako przyczynę złożenia wniosku z opóźnieniem niedopełnienie formalności przez reprezentującą ją biuro rachunkowe.

Dowód: zeznania odwołującej; wniosek k. 6; wyjaśnienie wniosku k. 7; dokumenty w aktach zasiłkowych

Decyzją z dnia (...)roku, znak (...), (...)w W. odmówił A. M. (1) prawa do zasiłku macierzyńskiego, uzasadniając stanowisko tym, że przekroczony został termin do złożenia wniosku o zasiłek macierzyński, a wskazana przyczyna niezachowania terminu nie uniemożliwiła złożenia wniosku w terminie.

Dowód: decyzja z 12 czerwca 2015 roku w aktach zasiłkowych

Sąd dokonał następującej oceny materiału dowodowego:

Sąd uznał z w pełni wiarygodny cały zgromadzony w sprawie materiał dowodowy. Sąd oparł się na dokumentach załączonych przez strony postępowania, których prawdziwość i autentyczność nie była w toku procesu kwestionowana. Sąd przeprowadził również dowód z załączonej przez skarżącą dokumentacji fotograficznej.

Sąd uznał również zeznania odwołującej za w pełni wiarygodne. Twierdzenia faktyczne odwołującej nie były kwestionowane przez organ ubezpieczeniowy. Spór między stronami niniejszego postępowania nie dotyczył ustaleń faktycznych, tylko oceny prawnej. Zeznania odwołującej były wewnętrznie spójne, logiczne i korespondowały w sposób zgodny z doświadczeniem życiowym z pozostałym zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym. Sąd pominął jedynie twierdzenia odwołującej odnośnie zapewnień pracowników Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 29 kwietnia 2015 roku, że termin na złożenie wniosku nie został przekroczony. Z uwagi na to, że był to dzień złożenia wniosku o zasiłek macierzyński i takie ewentualne, omyłkowe zapewnienia pracowników nie miały żadnego wpływu na datę, w której wniosek został przez odwołującą złożony, należało ocenić, że fakt ten nie był istotny z punktu widzenia rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

Sąd zważył, co następuje:

Między stronami nie było sporu odnośnie tego, że odwołująca nabyła co do zasady prawo do zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu macierzyńskiego. Jako przedsiębiorca była objęta dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym i w trakcie trwania tego ubezpieczenia zaszło zdarzenie losowe, z którym ustawa wiąże prawo do uzyskania świadczenia. Zdarzeniem losowym, uprawniającym w przypadku ubezpieczenia chorobowego do urlopu macierzyńskiego, jest macierzyństwo. Zasiłek macierzyński chroni sytuację niemożności osiągnięcia dochodów z powodu porodu oraz konieczności opieki nad dzieckiem w pierwszym okresie jego życia w okresie trwania ubezpieczenia chorobowego. Zgodnie z art. 29 ust. 1 pkt 1 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. nr 159 z 2014 roku t.j.) warunkiem nabycia prawa do zasiłku macierzyńskiego jest urodzenie dziecka w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego. Podkreślić jednak należy, że ryzykiem ubezpieczeniowym jest urlop macierzyński, dodatkowy urlop macierzyński oraz urlop rodzicielski, a nie samo urodzenie dziecka. Ubezpieczenie chroni bowiem osobę ubezpieczoną przed nieuzyskiwaniem dochodów z tytułu prowadzonej przez nią działalności. Zgodnie z art. 29 ust. 5 przedmiotowej ustawy, zasiłek macierzyński przysługuje m.in. przez okres ustalony przepisami kodeksu pracy jako okres urlopu macierzyńskiego, okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego, okres urlopu rodzicielskiego.

Odwołująca w dniu urodzenia dziecka, tj. 28 stycznia 2014 roku, objęta była ubezpieczeniem, zatem nabyła prawo do zasiłku macierzyńskiego.

Istota sporu pomiędzy stronami sprowadza się do zagadnienia przedawnienia. Prawo do świadczeń z ubezpieczenia społecznego nabywa się co do zasady z mocy prawa, w razie zajścia sytuacji objętej ochroną, czyli ryzyka ubezpieczeniowego i po spełnieniu przez ubezpieczonego warunków nabycia danego prawa. Decyzja organu rentowego ma zatem charakter deklaratoryjny, gdyż stwierdza zajście określonej sytuacji i spełnienie warunków nabycia prawa do świadczenia.

Prawo do wypłaty zasiłku macierzyńskiego jest jednak uprawnieniem podlegającym przedawnieniu. Zgodnie z art. 67 ust. 1 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, prawo do

świadczeń z ubezpieczenia chorobowego przedawnia się po upływie 6 miesięcy od ostatniego dnia okresu, za który dane świadczenie przysługiwało. Wypłata zasiłku nie może nastąpić, jeśli doszło do przedawnienia roszczenia. Zgodnie z ust. 3 tego przepisu, jeśli niezgłoszenie roszczenia o wypłatę zasiłku nastąpiło z przyczyn niezależnych od osoby uprawnionej, termin 6 miesięcy liczy się od dnia, w którym ustała przeszkoda uniemożliwiająca zgłoszenie roszczenia.

W niniejszej sprawie termin 6 miesięcy przedawnienia odnośnie realizacji uprawnienia do zasiłku macierzyńskiego za urlop macierzyński liczony być powinien od 16 czerwca 2014 roku, upłynął zatem 16 grudnia 2014 roku. 16 czerwca 2014 roku był bowiem ostatnim dniem, za który przysługiwał zasiłek macierzyński.

Odwołująca twierdziła, że przyczyna niezłożenia w terminie wniosku była niezależna od niej. W przypadku dwóch poprzednich ciąż odwołującej formalnościami związanymi z uzyskaniem w zakładzie ubezpieczeń świadczenia z tytułu macierzyństwa zajmowało się, posiadające w tym zakresie pełnomocnictwo odwołującej, biuro rachunkowe. Odwołująca oczekiwała, że i tym razem wniosek zostanie złożony przez biuro rachunkowe. Odwołująca podniosła ponadto, że całą uwagę poświęciła swojemu najmłodszemu dziecku, które miało problemy zdrowotne.

Sąd nie przyznał racji odwołującej. Podkreślić należy, że to odwołująca zobowiązana była do przedstawienia odpowiedniej dokumentacji Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych. Zobowiązanie reprezentującego ją biura rachunkowego dotyczy wyłącznie stosunku prawnego między odwołującą a tym biurem rachunkowym i nie odnosi skutku w relacji między ubezpieczoną a Zakładem Ubezpieczeń Społecznych.

Ponadto odwołująca podkreśliła, że urodziła wcześniej dwójkę dzieci i za każdym razem wniosek do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych składany był przez reprezentujące ją biuro rachunkowe. Odwołująca powinna sobie zatem zdawać sprawę z tego, że złożenie takiego wniosku wymaga współpracy osobistej ubezpieczonej z jej pełnomocnikiem. Wniosek powinien bowiem zawierać odpis skrócony aktu urodzenia, dowodzący uzyskanie prawa do świadczeń. Odwołująca powinna zatem taki odpis dostarczyć swojemu pełnomocnikowi. Z zeznań odwołującej nie wynika tymczasem, że w jakikolwiek sposób współpracowała w tej kwestii ze swoim biurem rachunkowym, a jedynie oczekiwała, że dopełni ono wszystkich formalności.

Ponadto zgodnie z art. 182^{1a} § 5 k.p. do wniosku o udzielenie urlopu rodzicielskiego należy złożyć oświadczenie o braku zamiaru korzystania z urlopu przez drugiego z rodziców. Oświadczenia takiego nie mogło złożyć biuro rachunkowe, przepis ten stosowany odpowiednio do osoby dobrowolnie ubezpieczonej wyraźnie wymaga oświadczenia osoby ubezpieczonej.

Nie można ponadto przyjąć, że osoba należycie dbająca o swoje interesy przez ponad rok nie upewniłaby się, czy wniosek został faktycznie złożony. To prawda, że matka miała prawo poświęcić uwagę głównie opiece nad dzieckiem, w dodatku kiedy okazało się, że ma problemy zdrowotne. Jednakże wniosek został przez odwołującą zgłoszony przeszło rok po urodzeniu dziecka. Należy podkreślić, że ratio legis instytucji przedawnienia roszczenia o świadczenie z ubezpieczenia społecznego było to, żeby ze świadczeń tych korzystać co do zasady w czasie, w którym zachodzi ryzyko ubezpieczeniowe.

Sąd przyjął tym samym, że niezachowanie 6 miesięcznego terminu było spowodowane przyczynami zależnymi od ubezpieczonej, zatem roszczenie o zapłatę zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu macierzyńskiego uległo przedawnieniu.

Odnośnie zasiłku macierzyńskiego za okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego i urlopu rodzicielskiego, Zakładu Ubezpieczeń Społecznych podniósł, że z uwagi na to, że ubezpieczonej nie przysługiwał zasiłek macierzyński za urlop macierzyński w wymiarze podstawowym, ze względu na przedawnienie roszczenia, to nie przysługiwał jej również zasiłek macierzyński za okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego i urlopu rodzicielskiego. Kwestia ta wymaga jednak szerszego komentarza.

Po pierwsze zauważyć należy, że ustawa o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa ani kodeks pracy nie zawierają regulacji odnośnie uzyskania dodatkowego urlopu macierzyńskiego

ani urlopu rodzicielskiego przez ubezpieczoną, która nie jest pracownikiem. Należy zatem odpowiednio stosować regulacje odnoszące się do pracownika.

Problematyka dodatkowego urlopu macierzyńskiego i urlopu rodzicielskiego została uregulowana w kodeksie pracy. Wniosek o udzielenie dodatkowego urlopu macierzyńskiego może być złożony w dwóch terminach. Pierwszy z nich określa art. 179¹ k.p., zgodnie z którym pracownik, nie później niż 14 dni po porodzie, może złożyć pisemny wniosek o udzielenie, bezpośrednio po urlopie macierzyńskim, dodatkowego urlopu macierzyńskiego w pełnym wymiarze wynikającym z art. 182¹ § 1 k.p., a bezpośrednio po takim urlopie – urlopu rodzicielskiego w pełnym wymiarze wynikającym z art. 182^{1a} § 1 k.p. Drugi termin, dotyczący obojga rodziców, wynika z art. 182¹ § 3 k.p. Jest on nie krótszy niż 14 dni przed rozpoczęciem dodatkowego urlopu. Bezpośrednio po wykorzystaniu dodatkowego urlopu macierzyńskiego w pełnym wymiarze określonym w art. 182¹ § 1 k.p. pracownik ma prawo do urlopu rodzicielskiego w wymiarze do 26 tygodni - niezależnie od liczby dzieci urodzonych przy jednym porodzie.

Jest oczywiste, że osoba prowadząca pozarolniczą działalność nie składa pracodawcy wniosku o udzielenie urlopu. Obowiązek ten należy zatem odnieść do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Dodatkowy urlop macierzyński i urlop rodzicielski jest bowiem instytucją fakultatywną, skoro Zakład Ubezpieczeń Społecznych miał być zobowiązany do wypłaty z tego tytułu świadczeń, powinien uzyskać od ubezpieczonej oświadczenie woli o skorzystaniu z tego urlopu. Odwołująca powinna zatem w ciągu 14 dni po porodzie lub na 14 dni przed rozpoczęciem dodatkowego urlopu złożyć taki wniosek do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Odwołująca tymczasem złożyła wnioski w tym zakresie dopiero 29 kwietnia 2015 roku.

Należy zatem zastanowić się jakie przełożenie mają powyższe rozważania na uzyskanie prawa do świadczeń z ubezpieczeń społecznych.

Jest prawdą, że warunkiem uzyskania prawa do świadczeń z ubezpieczenia chorobowego w przypadku macierzyństwa jest urodzenie dziecka w okresie ubezpieczenia. Jednakże sytuacją chronioną przez system ubezpieczeń społecznych jest ryzyko ubezpieczeniowe w postaci urlopu macierzyńskiego, dodatkowego urlopu macierzyńskiego i urlopu rodzicielskiego, a nie samo urodzenie dziecka. Pracodawca chroni bowiem sytuacje, w których z uwagi na konieczność opieki nad dzieckiem osoba ubezpieczona z reguły nie uzyskuje dochodów z tytułu swojej działalności.

W ocenie Sądu prawo do zasiłku macierzyńskiego z tytułu dodatkowego urlopu macierzyńskiego oraz urlopu rodzicielskiego rzeczywiście nie powstało z powodu niezgłoszenia w terminie Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych woli wykorzystania dodatkowego urlopu macierzyńskiego i urlopu rodzicielskiego. Z powodu uchybienia terminowi, nie powstało uprawnienie do takiego urlopu, a zatem nie zaszło ryzyko ubezpieczeniowe, z którym ustawa wiąże prawo do świadczenia.

Roszczenie o zasiłek macierzyński z tytułu dodatkowego urlopu macierzyńskiego oraz urlopu rodzicielskiego zasługiwało zatem na oddalenie.

Z uwagi na powyższe, należało orzec jak w sentencji.